

עולת
שבת
בישבתו

בהעלותך

מתורתם של רבותינו הקדושים ממונקאטש

עולת שבת בשבתו

תוכן ענינים

ניצוצי אור

השפעות חכמה ופרנסה במדת אין / 'לויים' בתוך 'ישראל' / מעלת ומהות הצדיקים / הרמה רק לשם שמים / הצדיקים בעולם הבא בקרבות ד' / בן חמישים לעצה / התעוררות לבוא מצד עצמו / זהירות שלא לעזר את אהרן / 'הטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן' / 'אל תרבו שיחה עם האשה' / זמן החניה כפי בירור הניצוצין / לצדיקים אמירה אחת די להם / השפעת שמחה בזכות התאספות ישראל / בזכות לימוד התורה אין פגע רע / השמחה בשבת קודש / תשובה סגולה לתחייה / להבין על מה נוסע לצדיק / 'טוב' גם בהשפעת ה'חסד' למטה / יתרו ומשה – תיקון קין והבל / 'וחטאתי נגדי תמיד' / גלתה שכינה עמהם / תפלת משה על ביטול שונאי ד' / גם בתוך הגלות לא יוכלו להרע לנו / תכלית השלימות לכבוש התאוה / יבשות בלי המאה ברכות בכל יום / הטעמים במן / התגברות עריות בלב פנוי מחכמה / עניו מכל העניויות שבעולם / לשון הרע מבטל הכח להתפלל

ילמדנו רבינו

להאיר את השלחן באור התורה

לכנת הספיר

עמדו ואשמעה (ח.ט.)

מילין שפירין

בהעלותך את הנרות

יומא דהילולא

רבינו בעל שם שלמה ז"ע

יצא לאור על ידי:

הוצאת אמת

אור תורה מונקאטש

מכון להר"ל ולהפיץ ספרי רבותינו הקדושים

Published By:

Emes Publishing Inst.

Ohr Torah Munkacs

P.O.B. 393

Brooklyn, New York 11219

Tel: 347.408.5208

Fax: 718.504.3526

Email: EmesOnline@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל:
הוצאת אמת

Copyrighted © 2020 by:

Emes Publishing Inst.

All rights reserved to publisher

The entire text has been newly

edited designed and set.

No part of this book may be

reproduced in any form,

including information storage

or retrieval, in whole or in part,

without written permission

from the copyright holder

רובי המאמרים הופיעו

בנ"ליוני 'חודש בחדש'

שיצאו לאור על-ידי:

איחוד חסידי מונקאטש

עימוד ונגרפיק

אלעזר בראדי

929.301.6149

שהאריך הענן ימים רבים. ובכל אחד סיים
"על פי ד' יחנו ועל פי ד' יסעו".

ויש לפרש על-פי מה שכתב האריז"ל
לבאר הענין שפעמים גלו כל ישראל לזמן
מועט, ופעמים לזמן מרובה. ויש שרק
מיעוט מישראל היו במקום מסוים לזמן
מרובה או קצר. והוא שהכל לפי הניצוצין
שצריכין להעלות שמה. יש שצריכין כל
ישראל, ויש שיחיד סגי. וזה שכתוב שהענן
- בחינת הגלות, היה פעמים למספר ימים,
ופעמים האריך ימים רבים. הכל "על פי ד'
יחנו ועל פי ד' יסעו" כפי בירור הניצוצין.

היים ושלום

לצדיקים אמירה אחת די להם.

**ואם באחת יתקעו ונועדו אליך הנשיאים
ראשי אלפי ישראל (ז, ה)**

ועיין רש"י ששתי תקיעות סימן למקרא
העדה, ותקיעה אחת היה סימן למקרא
הנשיאים.

יש לפרש על-פי-מה שאמרו במדרש
(ויקרא רבה כו, ה) אמור אל הכהנים ואמרת
אליהם גו', עליונים שאין יצר-הרע מצוי בהם
אמירה אחת דיה להם כו' התחתונים שיש
בהם יצר-הרע הלאוילי לשתי אמירות יעמדו.
ונראה שזה רק לסתם בני אדם שיצר-הרע
מצוי בהם שצריכים לשתי אמירות, אבל
נשיאי העדה - צדיקי הדור שהם בבחינת
ולבי חלל בקרבי, שאין יצה"ר מצויה בהם,
הם כעליונים שדי להם באמירה אחת.

וזהו שיש לרמז ששתי תקיעות סימן
למקרא העדה, כי סתם בני אדם צריכין שתי
אמירות, "ואם באחת יתקעו ונועדו אליך
הנשיאים ראשי אלפי ישראל", כי אמירה

ה'טומאות והטהרות גזירות הכתוב הן'.

אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע גו'

(ז, ט)

וקשה, הלא תשובתן בצדס, שכיון שהיו
טמאים לנפש אדם, לכן נגרעו. ויש-לומר
על-פי מה-שכתב הרמב"ם (פ"ב מהלכות
מקואות ה"א) "דבר ברור וגלוי שהטומאות
והטהרות גזירות הכתוב הן כו', שאין
הטומאה טיט או צואה שתעבור במים, אלא
גזירת הכתוב היא, והדבר תלוי בכוונת הלב
כו". וזהו ששאלו, כיון שמה שנטמאו היה
ברצון הבורא יתברך שמו (כמבואר באור החיים
הקדוש, עיין שם), ואין הטומאה טיט או צואה
אלא הדבר תלוי בכוונת הלב, לכן "למה
נגרע", והבן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

אל תרבו שיחה עם האשה'.

ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה

יצוה ד' לכם (ט, ה)

כאן אמר משה אל האנשים "עמדו
ואשמעה מה יצוה ד' לכם". מה-שאין-כן
בבנות צלפחד, לא השיב להן משה כלום,
אלא מיד אחר שאלתן הקריב משה את
משפטן לפני ד' (במדבר כו, ה). וטעם החילוק
הוא, כי קיים בעצמו מה שאמרו חז"ל (אבות
פ"א מ"ה) אל תרבו שיחה עם האשה. ולכן
דבר שאינו מן ההכרח, לא השיבן.

אנרא דכלה

זמן החניה כפי בירור הניצוצין.

על פי ד' יחנו ועל פי ד' יסעו (ט, ב)

התורה האריכה לספר שיש שהענן
היה יום אחד, ויש שהיה ימים מספר, ויש

הלוא הם דברי רשב"י. והנה דרשו בספרי, וסתם ספרי הוא רבי שמעון בן יוחאי: "וביום שמחתכם" אלו השבתות. נמצא ששיטת רבי שמעון בזהר הוא לשיטתו בספרי דביום שמחתכם זה שבת.

מאמר תורת שבת

○○○○○○○○ תשובה סגולה לתחייה ○○○○○○○○

ונסע דגל מחנה ראובן (י, יח)

בכולם נאמר "בני" מלבד בראובן, כי ראובן היה הראשון שפתח בתשובה, ותשובה סגולה לתחייה, ככתוב (יחזקאל לג, יא) אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב מדרכו וחיה. ונרמז כאן כאילו היה ראובן בעצמו בחיים, והוא בעצמו היה בראש דגלו. וכמו כן תמצא בברכתו של משה (דברים לג, ו) יחי ראובן ואל ימות.

אגרא דכלה

○○○○○○○○ להבין על מה נוסע לצדיק ○○○○○○○○

לכה אתנו והטבנו לך (י, ט)

ההליכה והדבקות לצדיק צריך להיות במח ושכל ובדעת, ולא כמו הנוסעים לצדיק רק כמצות אנשים מלומדה רק מטעם שנסע גם לאביו או שירא שמו עליו, ולא להבין וללמוד דרך ד' ודבר טוב מהצדיק, ולידע על מה הוא נוסע להצדיק. וזהו שאמר "לכה אתנו" כי "הליכה" נקראת רק במוח ובדעת (עיין בסיזור בברכה המכין מצעדי גבר), דהיינו דבההליכה להצדיק צריך להבין ולהשכיל על מה נוסע לצדיק, ואז "והטבנו לך" שישפיע לו השי"ת - על-ידי הצדיק כל הטובות.

תפארת בנים

אחת הוא לצדיקי הדור שמוכנים תמיד לכבוד שמים.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

○○ השפעת שמחה בזכות התאספות ישראל ○○

ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו

(ז, ז)

תרועה הוא לשון בכי (ראש השנה לד, א). ותקיעה הוא לשון שמחה. וזה "ובהקהיל את הקהל" בזכות שתקהלו יחדיו, תזכו ש"תתקעו ולא תריעו".

כ"ק אדמו"ר שליט"א

○○○○ בזכות לימוד התורה אין פגע רע ○○○○

וכי תבאו מלחמה בארצכם (ט, ט)

חסר למ"ד. דבאמת איך אפשר שיהיה מלחמה בארצנו, והרי הבטיח השי"ת אפילו חרב של שלום לא תעבור בארצנו (העניית כב, א). אך זה יהיה אם יתבטלו ח"ו מלימוד התורה. ולזה רמז חסרון ה', שהמלחמה תהיה בארצכם אם יחסר מכם לימוד התורה, כי אם יהיה ביניכם לימוד התורה, אין שטן ואין פגע רע.

אגרא דכלה

○○○○○○○○ השמחה בשבת קודש ○○○○○○○○

וביום שמחתכם ובמועדיכם (י, י)

בזוהר הק' (ח"ב פה, א) איתא שכאשר בא רבי שמעון לסעודות שבת ישב ושמוח, עיין שם. ועל-דרך-זה דרשו בזוהר בכמה מקומות (ח"ב מז, א, ח"ג צד, ב, שם רנה, ב): ושבחתני אני את השמחה (קהלת ה, טו) - זהו שמחת המלך בשבת קודש. וסתם דברי זוהר

יבשות בלי המאה ברכות בכל יום

ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו (יא, 1)

במדרש: הדא הוא דכתיב (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ד' אלקיך שואל מעמך. והכוונה בזה יש לומר, על-פי שדרשו חז"ל (מנחות מג, ב) אל תקרי "מה ד' אלקיך", אלא "מאה" ברכות בכל יום. והנה ב"מן" הרגישו כל הטעמים, ועם-כל-זה ברכה אחת היתה לו, כי כשאוכלים מין אחת אין צריך לברך עוד הפעם. ואם-כן נחסר להם ממאה ברכות בכל יום (עיי' שולחן ערוך אורח חיים סימן מו סעיף ג). וזהו-שאמרו "ועתה נפשנו יבשה" בחינת הנפש יבשה, "אין כל" מן המאה ברכות, כי "בלתי אל המן עינינו".

חיים ושלים

הטעמים במן

והיה טעמו כטעם לשר השמן (יא, ח)

אמרו חז"ל (שמות רבה פכ"ג ג) הבחורים טעמו בו טעם לחם, זקנים - טעם דבש, ותינוקות - טעם שמן. ויש-לומר שכל זה מרומז בתיבת לש"ד, ר"ת לחם, שמן, דבש.

אגרא רכלה

התגברות עריות בלב פנוי מחכמה

וישמע משה את העם כבה למשפחותיו (יא, ז)

וברש"י: רבותינו אמרו על עריות הנאסרות להם. ו"ל שלכן נסמכה פרשה זו למן, שנאמר בו (שם ח) שטו העם ולקטו גו' ופירש בזהר (ח"ב סב, ב) מאי שטו "שטותא" כו', וכתב הרמב"ם (פכ"ב מהלכות איסורי ביאה הכ"א) שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, וכיון שנהגו בשטות

הארון הבחין בהם. ואז התפלל "ויפצו איביך גו'".

כ"ק אדמו"ר שליט"א

גם בתוך הגלות לא יוכלו להרע לנו

ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך (י, לו)

צריך להבין הלשון "ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך" ולמה לא אמר "וימותו משנאיך" לגמרי, כמו שאמר דוד המלך (תהלים צב, י) כי הנה איביך יאבדו" לגמרי. ויש-לומר שדוד המלך הגיד זאת בארץ ישראל בהיות ישראל על מכונו. מה-שאיין-כן משה רבינו, רעיא מהימנא לישראל בכל הדורות, ראה הגלות שיהיה לישראל וההסתר פנים הגדול, התפלל שאף שנגזר ההסתר פנים, מכל-מקום "ויפצו איביך" שלא יוכלו להרע לנו, "וינסו משנאיך מפניך" גם כשלא יוכלו להמיתן לגמרי.

חיים ושלים

תכלית השלימות לכבוש התאוה

והאספסף אשר בקרבו התאוו תאוה (יא, ו)

יש-לפרש, כי מה שנזדכך נפשם על ידי המן, עד שבטל מהם כל תאוות גשמיות, זה אינו עבודה בשלימות. רק עיקר השלימות הוא אדרבה שיהא להם תאוה ויכבשוה. ועל-כן "התאוו תאוה" כדי שיוכלו לכבשו, ובזה יבואו לתכלית השלימות.

תפארת בניס

על פני האדמה, עדיין אינה שווה ומגיע לענוותנותו של משה רבינו.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ לשון הרע מבטל הכח להתפלל ◇◇◇◇◇

אל נא רפא נא לה (יב, יג)

"אין נא אלא לשון בקשה" (ברכות ט, א).
יש לפרש, דכשפגמה מרים בדבור לשון הרע, ניטל ממנה הכח לבקש ולהתפלל. וביקש משה בעדה "אל נא רפא נא לה", שתתפא על הכח לבקש "נא" מהשי"ת.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

והיה לבם פנוי מן החכמה, לכן התגברה בהם מחשבת עריות ובכו על שנאסרה להם.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ עניו מכל העניות שבעולם ◇◇◇◇◇

והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר

על פני האדמה (יב, יג)

יש לפרש, שאף אם נצרף יחד כל

העניות שיש בעולם בכל בני אדם אשר

ילמדנו רבינו

להאיר את השלחן באור התורה

תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - ליל שבת קודש פ' בהעלתך, כ"א סיון תש"ס

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה ד' את משה. פרש"י ויעש כן אהרן להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, וצ"ב.

ויש לפרש, דהנה כתב הרשב"ם לפרש "אל מול פני המנורה וגו'", שהיה מטה ראשי הפתילות של כל שבעת הנרות "להאיר אל השולחן". כלומר, שהשלחן היה מול פני המנורה, ואילו היה מטה את פתילות המנורה. והנה אמרו חז"ל (ברכות נה, א) כל זמן שבת המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו. ולכן דברי תורה שאומרים אצל השלחן, שהם בחינת אור התורה, הוא קיום אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות.

ובזה יש להבין המשנה (אבות פ"ג מ"ג) שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים כו', היינו משום שנאמר (משלי טו, טו) באור פני מלך חיים, ושלחן אשר אינו אל מול פני המנורה, ואינו מאיר עליו אור פני מלך, הרי הוא היפך החיים, ולכן כאילו אכלו מזבחי כו'. אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא שנאמר (יחזקאל מא, כב) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני הוי"ה, שהוא מלך החפץ בחיים.

ולזה אמר "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", היינו שאהרן האיר את השלחן באור התורה, עד שלא היה כלל שינוי בין השלחן למנורה, כי אל מול פני המנורה

העלה נרתיה כאשר צוה ד' את משה. ומכאן נובע מנהג הצדיקים ההולכים בדרך הבעל שם טוב זי"ע, לומר עיקר דברי תורה אצל השלחן אשר לפני ד', שלא יהא שינו כלל בין המנורה להשלחן.

ובשבת קודש זה הוא יומא דהילולא של כ"ק אא"ז אדמו"ר בעל שלמה זי"ע, אשר הורה והזהיר הרבה בענין מיעוט אכילה, שאם מגיע לאדם איזה תאות אכילה או שתיה, לא ימלא תאוותו, אלא יקצר וימעט בה. וראה דבריו הקדושים (אשר הובאו בתפארת בנים פרשת אמור) על הכתוב (ויקרא כג, י) כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה גו', שהוא רמז להתרחק מתאות האכילה ולקצר בה. וכן דרש בכתוב (רות ב, ד) והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ד' עמכם, שבא "מבית לחם" רמז לאכילה ושתיה ושאר הנאות עולם הזה, ועל כן אמר "לקוצרים", רמז מלשון קיצור, שמקצרים מרוב מאכל וכיוצא בזה, "ד' עמכם", שעל ידי זה יהיה ד' עמכם בכל ענייניכם להצלחה. ועיין בתפארת בנים (שם) מה שכתב בזה בנו כ"ק אא"ז אדמו"ר בעל דרכי תשובה זי"ע, שזה תלוי בכל אדם לפי מדרגתו, שמי שחנן אותו השי"ת שיכול לאכול בכוונת האכילה הראויה, וכדרכן של צדיקים, בודאי צריך להאריך בשלחנו. וכוונת אביו הקדוש זי"ע בדבריו שצריך לקצר באכילה, זה רק למי שרואה שמתגבר עליו התאוה בעת האכילה בימות החול, ורק זה הוא שבכלל מאמר חז"ל (גיטין ע א) סעודתך שהנאתך ממנה משוך ירך הימנה, ועיין שם מה שמבאר על דרך הסוד בהמעלה של עבודת ד' על ידי אכילה.

ומדבריו הקדושים מבואר, שאף למי שלא בא בסוד ד', ולא זכה להיות עובד ד' באכילה ושתיה, ואף אם אוכל ומרגיש שגם תאוותו לאכילה גורמת לו להרבות במאכל, בשבת קודש שהיא מצוות עונג שבת, אין צריך לקצר, ואדרבה (ועיין בספרים הק', ובפרט בסידורו של שבת, מה שכתבו הרבה מזה. ועיין מאמר זכרון צדיקים בהספד על אא"ז בעל ההילולא זי"ע הגיה"ב). וסיפר כ"ק אא"ז בעל הילולא זי"ע, ששמע בעצמו מהצדיק ר' ארון מקראקא זצלה"ה בן הגה"ק בעל מאור ושמש זי"ע, שנהג מתחילה לומר תורה בשבת קודש ויום טוב אחר כל מאכל ומאכל, ולפעמים נמשכו דברי התורה הרבה, עד שנצטננו המאכלים אשר לפניו, וגילו לו מן השמים, שמקפידין עליו בזה שמניח למאכלי שבת קודש להצטנן, אף שהוא על ידי שאומר דברי תורה. ומאז ששמע כ"ק אא"ז אדמו"ר בעל שם שלמה זי"ע דברים אלה [והיה זה בצאנז], היה נזהר שלא לדבר אפילו דיבור קל בתוך הסעודות של שבת קודש, ונהג לומר דברי תורה אצל השלחנות בשבת קודש ויום טוב רק אחרי כל המאכלים שהעלו על שלחנו, וגם הקדים זמירות שבת קודש לפני אמירת דברי תורה [זוה רק בסעודות שבת ויום טוב, אבל בימות החול, כגון סעודת פורים וששון פורים וכיוצא בהם היה מסיח בהם גם תוך הסעודות שיחות קודש]. זכותו יגן עלינו.

לבנת הספיר

עמדו ואשמעה (ט, ח)

סיפר כ"ק רבינו שליט"א:

פעם אחת סיפר המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע לתלמידיו הקדושים, עובדא שראה אצל רבו הקדוש מרן הבעל שם טוב זי"ע [הילולא: יום א' דשבועות]:

פעם אחת ישב הבעש"ט הקדוש זי"ע עם תלמידיו בסעודה-שלישית, ונתאחרה השעה אחר זמן מוצאי שבת. הבעש"ט הק' זי"ע הבדיל על הכוס, ובאותה שעה נכנסה אשה עניה, ובכתה וצעקה שצריכה להשיא בתה היתומה מאב, והבטיחה נדוניה סכום רב, ועתה אין לה כלום, וביקשה שיתנו לה את המעות שחסר לה לצורך מצות הכנסת כלה. פנה הבעל שם טוב זי"ע לתלמידיו, וציווה להם, שכל אחד ישים ידו בכיס-מלבושו העליון, ויתן לה צדקה לצורך הכנסת כלה כפי אשר ימצא בכיסו. כן עשו התלמידים, הכניסו ידם לכיסם, והוציאו כל אחד כפי אשר מצא. התלמידים שמו הכסף אצל השולחן לפני רבם, וציווה הבעש"ט לספור את הכסף, וראו פלא, שהיה ממש כסכום הנצרך לה לצורך נשואי בתה. נתנהו לה, והלכה בשמחה על שיש לה צרכה, והם שמחו על המצוה שזיכה להם השי"ת.

ככלות המגיד ממעזריטש זי"ע לספר סיפור זה לתלמידיו, שאל אותם:

- **האם יכולים אתם לומר לי, מה תוכן הדברים שסיפרתי לכם זה עתה בסיפור זה.**

השיב אחד מתלמידיו:

- רבינו סיפר לנו בסיפור זה, כוחו הפלאי של הבעש"ט, שציוה להכניס היד בכיס ולהוציא כסף, ונתקיים בו (איוב כב, כח) ותגזור אומר ויקם גו'.
השיב המגיד "זאת אינני צריך לספר. זה פשוט..."

עמד תלמיד שני, ואמר:

- רבינו סיפר לנו בזה, שבאמת, הרי הבעל שם טוב היה יכול לקיים המצוה בעצמו, אבל בכל זאת לא רצה בכך, אלא שיתף את כל תלמידיו במצוה.

ענה המגיד ואמר "גם זה פשוט".

שוב ניסה תלמיד שלישי להשיב:

- החידוש הוא שהסכום שמצאו תלמידי הבעש"ט בכיסם, היה מכוון ממש לסכום הנצרך למצווה, לא פחות ולא יותר.

גם זה לא שבעה את רצון המגיד זי"ע.

אז שאלו תלמידיו את המגיד לומר להם וללמדם מה סיפר להם בסיפור זה. ענה להם המגיד:

- סיפרתי לכם עד כמה היתה האמונה שלנו, תלמידי הבעל שם טוב, ברבינו. שכאשר ציווה אותנו להכניס ידינו לכיס ולהוציא הכסף, לא עלה כלל על דעתנו לחקור, היאך נמצא עכשיו שם ממון, הרי אנו עדיין לבושים מלבושי שבת. אלא אמונתנו היתה כל-כך שלימה ופשוטה ברבינו הקדוש, שלא הרהרנו כלל, ובאמונה פשוטה עשינו כאשר אמר לנו. וכן היה.

מילין שפירין

בהעלותך את הנרות (ה, ב)

במדרש: באורים כבדו את ד' (ישעיהו כד, טו), מלמד שישראל חייבים להדליק נר [באלין פנסיא] בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

דרך מלכי בשר ודם שמדליקים בהיכל שלהם כמה נרות דרך כבוד וחשיבות, וכל-שכן בבית המקדש שהיה אור עולם שצריך להדליק שם נרות... ומזה נוכל להתבונן מנהג כל ישראל להדליק נרות בבתי כנסיות, לפי שהוא דרך כבוד והדר לבית התפילה, וכל הזהיר בנרות בבית הכנסת הרי זה מכבד את השי"ת" (עיין עולת שבת ליל ודחנוכה תשנ"ז).

עד כדי כך גדלה רצונם של ישראל לכבד ולהאיר בתי כנסיות, שרבים נהגו מלפנים, כשנטו צללי ערב בתפילת נעילה ביום הכיפורים, להדליק נרות בבית המדרש על-ידי עכו"ם. הגאון בעל נודע יהודה (מהדורא קמא אורח חיים סימן לג) פקפק מאוד

הרמב"ם כותב (פי"א מהלכות תפלה ה"ה) "נוהגין כל ישראל בספרד ובמערב בשנער ובארץ הצבי להדליק עששיות בבתי כנסיות". ועל-דרך-זה פסק המחבר (שולחן ערוך אורח חיים סימן קנא סעיף ט): נוהגים להדליק בהם נרות. כן הוא גם מנהג רבותינו הקדושים, להדליק נרות בבית המדרש קודם כל תפלה.

רבינו בחיי (כד הקמח ערך נר חנוכה), וכן הרמב"ם (מורה נבוכים פ"ג מה), כתבו במעלת הדלקת נרות בבית הכנסת - שהוא לכבוד השכינה. ש"יודוע כי הדלקת הנר במקדש לא מעלה ולא מוריד, כי... מה היה צריך לנרות בשר ודם, אבל המעלה היתה למעלת בית המקדש וכבודו... וכן

מלבד הנרות שבאים לכבוד השכינה בבית הכנסת, יש מנהג להדליק גם נר "אהר-צייט", לעילוי נשמת אב או אם וכדומה, בבית המדרש. ביום הילולא של רבינו בעל דרכי תשובה זי"ע ומחברתו הטהורה זצ"ל, ציווה בנם רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע לכל אנ"ש שידליקו ויאירו הבית מדרש עם הרבה נרות (דרכי חיים ושלום אות תשפב). גם נר-נשמה, שמדלקים לקראת יום הכיפורים, נוהגים להדליק בבית המדרש (שם אות תשמג).

ויש להסמיך לזה מה שכתב רבינו בחיי בענין הדלקת נרות בבית הכנסת (כד הקמח ערך בית הכנסת) "חייב אדם להדליק נרות בבית-הכנסת, לפי שהמקום ההוא מיוחד לתפילה, שהיא מפעולות הנשמה, והנשמה נמשלה לנר... ועל-כן הנשמה נהנית ושמחתה מרובה באותה האור ומתרחבת ומתפשטת באותה שמחה, לפי שהאור מינה וכל מין הוא מתקרב אל מינו... ומתוך שמחה עובדת את השי"ת בשמחה... ואף-על-פי שזה אור גופני ועצם הנשמה אור שכלי, מכל-מקום מצינו כי נשמת האדם מתלבשת שמחה וחדוה לקראתו..."

על מנהג זה, וכתב שראוי לבטלו. ברם רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע למד זכות (שו"ת מנחת אלעזר ח"א סימן מז בהגהה), לדעת הני פוסקים שלאחרי שקיעת-החמה הוא בין-השמשות, הרי במקום מצוה יש להתיר שבות באמירה לעכו"ם. אך, כותב רבינו זי"ע (נימוקי אורח חיים סימן תרכג), טוב יותר שנרות העלעקטרי ידלקו עוד מערב יום הכיפורים, ולא יצטרכו לבוא לידי היתרים האלו להדליק על-ידי נכרי, שלא יהיה בגמר החותם ביום-הכיפורים, ראשון לחשבון עונות, אפילו חשש קטרוג.

וכנראה שלאו דוקא נרות, אלא גם הארת הלעקטיר בבית המדרש הוא כיבוד להשכינה הק'. ואכן, רבינו זי"ע מלבד מה שהדליק בכל יום ד' נרות לפני העמוד קודם תפלת שחרית, היה מדקדק שיאיר אור הלעקטיר בשעת התפלה. ומעוניין לציין, שבעשרת ימי תשובה רגיל היה לומר שהנרות בימים ההם מאירים יותר מבכל ימות השנה, "וכנראה בחוש, וגם על הלעקטיר ניכר זאת..." (ראה דרכי חיים ושלום אות תשלח).

יומא דהילולא

רבינו בעל שם שלמה זי"ע כ"א סיון

ליקוט מדבריו הקדושים של רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע ב"מאמר זכרון צדיקים"

לו דומיה תהלה

ב"ה. יום א', טו"ב מנחם אב, תרנ"ג.

הן כבא כגל הגלגל, אלקים הביא יום מר, אור ליום ב' שלח, כ"א סיון תרנ"ג, עולם חשך בעדינו, כי נפלה עטרת ראשינו, מחמד עיננו, משוש לבנו, רוח אפינו קדוש ד' אשר אמרנו בצילו נחיה בגוים נלכד בשחיתותינו. אוי לנו כי חטאנו, עלה מות בחלוננו, מבחר גברינו, נלקח ארון אלקים, כבה נר ישראל, רב פעלים מקבציאל. הלא הוא כבוד קדושת אאזמ"ו, הרב הגאון הקדוש, צדיק יסוד עולם, אספקלריא המאירה, ברזא יקירא, פאר הדור, מאור הגולה, מאוד נעלה, לאות ופלא, איש אלקים, מרן כבוד קדושת שמו תפארתו מוה"ר שלמה שפירא זצלה"ה הכ"מ, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן. אבדק"ק סטריזוב, ואחר כך אב"ד פה קהלה קדושה מונקאטש והגליל.

אם אבוא לבאר גאון חכמתו, ורוחב בינתו, גודל צדקתו וחסידתו, עומק צניעתו וישרתו, רוב מעלתו ורוב סיגופיו בסדר קדושה והבדלה מעניני עולם-הזה, צדקת ד' עשה ומשפטיו עם ישראל, איזן ותיקן תקנות טובות אשר גדר גדר ועמד בפרץ בדת תורה-הקדושה השיים זאת מבטו מעודו, ומי אשר ראוהו הכיר כאיש אשר רוח אלקים בו הוא, ומדות שמנו חכמים מצאו קן בו, תואר פני מלך בזיו הדרתו, בשלום ובמישור הלך ורבים השיב מעון בנועם מוסריו ותוכחותיו הנוראים בלהבת קודש, חכו ממתקים וכלו מחמדים,

ומרגליות היתה תלויה בצוארו - כיבד ד' מגרונו - עד שכל חולה נפש השומע מיד נתרפא, וראו כי כאשר ינגן המנגן נעים זמירות ישראל ותהי עליו יד ד' בכוח וגבורה, בשפה נעימה וברורה, מראשית השנה ועד אחרית שנה בשבתות ויו"ט וימים נוראים הוסיף כח הפליא גבורה בקדושה ובטהרה דבר בעתו ובזמנו... האיר כח הזמנים מדי חדש בחדשו ושבת בשבתו מועד במועדו, ואנשים אשר נהרו מרחוק ומקרוב לחסות בצל קדושתו, פעל ישועות בתפלתו... הנה אם אמרתי אספרה כמו גדולתו והתמדתו ופרישתו, לא יכולו ספר שלם מהרבה ניירות... ולא יתואר בחרט עלי גליון ולו דומיה תהלה, לזאת אחדל, כי מלבד זאת הנה העיקר אשר יראה ורעד פחדה נפשינו, הדיו תבש בקנו.

יודע את עתו

מאתו נראה גם בדורינו צדיק וקדוש ד' יודע את עתו שלא על-פי הטבע. כי בתחילת שנת הסתלקותו (תרנ"ג) בימים הנוראים ניכר, וגם הגיד בהושענא רבא, ובפרט בימי חנוכה, אשר מלאו לו ס"א שנה לימי חלדו, הנה מאז והלאה הגיד פעמים רבות, כי עתה שנת החמישי לימי שני חיי אביו (הוא א"א ז"ל הגה"ק איש אלקים פועל ישועות הרב מלאנצהוט ז"ע, בן לאותו צדיק הגה"ק רבשכבה"ג מהרצ"א מדינוב ז"ע), ובשנה הזאת אמרו חז"ל - ידאג... והכין את עצמו בהכנה דרבה עוד ביתר שאת מאשר הכין עד עתה, אשר תמיד היה לנגד עיניו להכין על יום האחרון, כנודע לאנ"ש מכיריו, ואז בשנה האחרונה אמר בפירוש כי קרוב יום הסתלקותו, כנזכר. ואיזה שבועות קודם פטירתו הגיד לאחד מאנ"ש, "מי יתן לי אבר כיונה, אעופה ואשכונה למעלה".

ובפרט בחג השבועות גילה בפירוש, ותהי לפלא בחידושי תורתו קודם אקדמות, שהגיד ודרש ברבים בלהבת קודש כדרכו קודם קבלת התורה. פתח ואמר: ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא כי שכר שכרתין בדודאי בני (בראשית ל, טז). על פי מה דאיתא בזוהר הקדוש וספרים, כי הצדיק בבואו מעולם הזה לאחר פטירתו יוצאת השכינה הקדושה כביכול לקראתו, ומראית לו תפנוקי מעדני גן עדן אשר הכינו לו בשכרו. וזהו "ויבא יעקב מן השדה" שהוא העולם הזה (וכמ"ש בשם האר"י על הכתוב (בראשית כה, כז) ויהי עשו איש שד"ה - איש שאוהב עניני עולם הזה המכונה שד"ה, "בערב" בעת תשקע שמשו של הצדיק, "ותצא לאה לקראתו" שהשכינה הקדושה המכונה בשם לאה תצא לקראתו, "ותאמר אלי תבא" ומקבלתו בסבר פנים יפות, "כי שכור שכרתין" שאומרת זה שכרך "בדודאי בני" בשכר עריבות נעימות ידידות המצוות שעשית בעולם הזה, על כן קח שכרך שם ותתן לו שמה מתנות ידידת אהבתם. ולהיפך ח"ו גבי עשו נאמר (בראשית כה, כט) "ויבא עשו מן השדה והוא עיף" ופירש רש"י (שם) כמו עייפה נפשי להורגים כפירוש הנזכר לעיל, והבן. ורק על ידי התורה הקדושה נזכה לעונג הזה. ככה, רק כדברים האלו הגיד אז ברבים בקול בכי, ולבינו יתמוגג על ידי זה וכמובן, לאשר בפשיטות לא היה זה מדרך הגדתו קודם אקדמות בחג הקדוש יום טוב הזה.

וגם בשבת-קודש האחרון, בחידושי תורה בסעודות, אשר השמיע בהוד קולו בבכי, ורמז מענין היותו בעולם הזה והסתלקותו, והחריד מאד לבות השומעים אשר הם מביני מדע אורחותיו הטהורים, המה שמעו דבריו כן תמהו. וציווה איזה ימים מקודם פטירתו דברי צוואה, גם בהיות תואר פניו נאוה ובריא, ובמסתרים תאנח רוחינו אז, מלבד אשר הגיד לאנ"ש הפלא ופלא, אם אבוא להעריך ולהאריך בזה יכלו כמה ניירות, וחוששני פן אהיה בזה אורך הספד, על-כן גם בזה לא כתבתי אף כטפה מן הים, ושמתי רסן לעטי, כמו בכל שבחיו בפרטיו.

יציאת הנשמה

בימים האחרונים שתקפוהו יסורים, וגם בלילה האחרונה אשר נראה מאת הנער משרתו בחדרו, יחד כל לב שומע מראות, אשר אין להעריך על-פני השדה בפני כל. ועסק אז בהגהות כתב-יד-קודש עבודת כהונה (כוונת ברכת כהנים), אשר שם סביב לו הגהותיו והערותיו, ועיין בו. ואחר חצות לילה, אחרי אמרו קריאת-שמע וידוי ובפישוט ידים ורגלים בתפלה ונתינת צדקה לקופת רמבעה"נ, ונער שולי בגד יציאת שלו, ורחץ ידיו ואמר "רננו צדיקים" בקול ערב, ועוד ענינים נוראים. ואחר זמן מועט, איזה מינוטען אחרי זה, כאשר נשק המזוזה בפיו בפתח ביתו, נתעלף ורעשו לעוררו בכח, וכאשר השכבנוהו על מטתו שלשלמה - אחרי איזה מינוטען - יצתה נשמתו הטהורה בקדושה ובטהרה.

צפיה לישועה

כ"ק מרן אאזמ"ו, כאשר היה מקיים "צפית לישועה" בחיים חיותו, בהלו נרו על ראשינו, ובפרט בסוף ימיו, זה דרכו תמיד, לא יחשה לדבר מענין הגאולה במהרה בימינו, כן אל ירף מלהתפלל עתה לפני ד' בעל הרחמים, יעורר כנורי הדומם ונימיו עוד לבל ינמם, ימהר גאולתינו כי כלו עינינו, ויחיש פדות נפשינו, מאפילה לאור גדול יוציאנו, יראו עינינו וישמח לבנו.

ד' ישמח לבנו, בכל משאלותינו, וזכותו יעמד לנו, והוא יליץ טוב בעדנו, ותחזינה עינינו מהרה בנחמות ציון וירושלים, אמן כן יהי רצון.

"שלא להדפיס שום חבור מחבורי, כי בעו"ה לא זכיתי לגמור שום חיבור שיהיה ראוי לדפוס. ועוד יש לי טעם אמת. על כן חלילה להדפיסם".

מצוואת רבינו בעל שם שלמה זי"ע

רבינו בעל שם שלמה זי"ע הניח אחריו בכתב-יד כרכים גדולים של חידושי תורה, בנגלה, בנסתר ובחסידות: שו"ת שם שלמה, ב' כרכים שם שלמה על-התורה ומועדים, יריעות שלמה על מסכתות קטנות ס"ת תפילין ומזוזה, בית שלמה על מסכת סופרים, שם שלמה על תהלים, טיב קידושין על מסכת קידושין, הגהות על ספר עבודת כהונה

[כוונת ברכת כהנים]. אבל לדאבון לבנו לא הניח להדפיסם, מטעם "לא זכיתי לגמור שום חיבור שיהיה ראוי לדפוס", "ועוד יש לי טעם אמת".

פעם גילה בנו רבינו בעל דרכי תשובה זי"ע, מהו ה"טעם אמת" שעליו כיוון אביו רבינו הקדוש זי"ע:

דרכו של רבינו בעל שם שלמה זי"ע היה ללמוד בכל שבת קודש בספרו [כת"י] "שם שלמה" על התורה. פעם אחת, ביקש ולא מצא הכתי"ק בשום מקום, ונודעו לו כי הרבה מהכת"י נגנבו, והיה לו צער גדול מזה. במר לבו אמר אז לבנו רבינו בעל דרכי תשובה זי"ע, כי לא יפריע את יום השבת הזה ויאמר תורה כדרכו, אבל מכאן ולהבא לא יאמר עוד תורה. כי בודאי אין רוח המקום נוחה הימנו, שעל-כן נעלמו הכתבי-יד.

למחרת, ביום א' בשבוע, באו ציידים לאחד מאנ"ש, ה"ה הרה"ח הנגיד ר' יוסף יאזעפאוויטש ז"ל, ונתנו לו ספר כתב יד אחד שמצאו אצל חוף הנהר. ר' יוסף הכיר מיד שזה הוא ספר שאלות ותשובות של רבינו זי"ע, והביאו לרבינו זי"ע. אף על השמחה הגדולה ששמח רבינו בזה, מכל-מקום מיאן להינחם, כי עדיין עיקר חסר מן הספר - ספרו על התורה. לא ארכו הימים, וביום ד' בשבוע, מצא ציד אחר כתב-יד שני, והביאו להנגיד ר' יוסף, והכירו כספר "שם שלמה" על התורה. שמחתו של רבינו גדלה מאד, עד שהסכים לש"צ שלא לומר תחנון באותו יום.

ויען שבשעה שהצטער ואמר שלא יאמר עוד תורה, לא אמר "בלי נדר", לכן לא רצה שידפיסו הכתב-יד-קדשו שלו. וזהו ה"טעם אמת" שכתב בצוואתו.

כאשר הזכירו לפני הרה"ק משינאווא זי"ע מענין הצוואה לבלתי הדפיס חיבוריו, אמר על-זה:

- "הלא כמו זר יחשב אצלי אם בניו צריכין לקיים בזה דבריו שלא להדפיס חיבורים גדולים ועמוקים אשר רבים יאותו לאורם. ובפרט אם לא צוה לגונזם עמו ונשארו הכתבים תחת יד בניהם, בודאי יש צד היתר לשנות את דבריו. וגדולה מזה מקובל בידינו מרבינו הקדוש ר' חיים וויטאל זי"ע, אשר על-פי צוואתו גנזו את כתבי הקודש שלו באדמת משכן כבודו, ואחרי-כן עשו בנו ותלמידי שאלת חלום ולקחו והוציאו הכתבים. וכל-שכן כאן יש סמך ומשען גדול לסמוך על-זה".

אבקש גם לחזור ולקבל על עצמכם
ללמוד שיעורים קבועים בספרי רבותינו הקדושים זי"ע...
ולהרבות עוד להגות בספרי רבותינו הקדושים איש לפי כוחו,
ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם חיות נפשנו.

ממכתב קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להתאספות אנ"ש בארה"ק בשבת שלפני ב' סיון תשס"ט

